

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВОКЛЕТСТВУ

и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Краљ. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 266 до 276 закљ., и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за царство Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

пише М. С. Ђуричић,
члан касационог суда

(НАСТАВАК)

3) Искази и субјективно и објективно лажни.

Лажни искази, који се у ствари јављају као битни елементи деликта, обично спадају у ову групу и у великој маси деликта налазимо само овакве исказе. С тога кад се говори о лажном исказу у опште, овда се разуму овакви искази.

За оцену лажности исказа у опште утврђујемо ова правила:

а) Норма заклетве.

Истинитост заклетве треба нарочито ценити наспрам тога што се тражило да учинилац заклетвом потврди, јер очевидно да то одређује и обим његове дужности. Ово је потпуно меродавно за постојање кажњивог кривоклетства, јер даља истина ван садржине норме заклетве, без значаја је у овом погледу. Према овоме, ако исказ у истини одговара ставу заклетве, онда је постојање деликта искључено.

Сасвим је друго питање, да ли је заклетва требала тако да гласи или не, главно је то: да је учинилац истинито показао оно, што заклетвена норма садржи³⁸⁾. Тако Олсхаузен вели: „ако се заклетва односи на то, да учинилац у извесно време какву робу за одређену цену није купио, то је истина, ако цена није била утврђена, ма да би куповина и предаја била свршена“.

б.) Начин оцене исказа, потврђеног заклетвом.

Исказ мора бити у целости истинит. При оцени његове истинитости, он се тако мора и разматрати као једна целина, а не да се поједини његови делови издвајају и засебно оцењују³⁹⁾.

Олсхаузен даје овај пример:

Ако се н. пр. учинилац у парничарској заклетви закуне, да он извеснога дана није примио какву одређену ствар то је заклетва објективно тачна ако је пријем био кога другог дана, ма сам дан пријема и не био од вредности.

Тако, дакле, при утврђивању истинитости исказа не може се правити разлика између битних и небитних састојака његових. Исказ је по садржини неистинит, ако не одговара истини само у каквој незнатној тачци, исто тако као кад би био лажан и односно какве важне тачке или кад би у целој садржини лажан био⁴⁰⁾.

в.) Оцена неистинитости исказа с обзиром на генерална (или персонална) питања. Ова оцена односи се на исказе сведока и вештака.

У главном емотра се да при сведочекоме исказу улазе у сам исказ и тако зв. генерална (општа) или лична питања. Како исказ чини једну целину, потребно је да је и у овим тачкама истинит, јер ако није — одмах стоји лажност исказа.

³⁸⁾ Олсхаузен код § 153 п. 4. с.), Виндинг с 124.

⁴⁰⁾ Олсхаузен код § 153 п. 4. с.), Виндинг с 121, Меркел с. 496, Хелшнер II 913, X. Мајер 726.

Виндинг налази, да у случају, да лице, које даје исказ не предаје велику важност извесним тачкама, које му незнатне изгледају и са тога, можда не схваћа дужност да и о њима истину покаже, може бити питање има ли код тога лица *dolus*-а у овом погледу.

Хелшнер је односно овога строжи и сматра, да није ствар онога, који даје исказ да цени шта је важно, а шта не, од онога, за шта се он пита. Та околност вели, што је он о извесној тачци, коју је сматрао за незнатну — противно својој дужности — истину показао, не може га сачувати од одговорности за кривоклетство.

Са овим мињем Хелшнера потпуно се слажемо, но ипак признајемо да у конкретном случају може наступити питање о постајању *dolus*-а. Ово нарочито може бити код откривајућих заклетви. (Нарочито о овоме види Виндинг стр. 188 под 2).

За исказ вештака, ово се не може рећи, јер, по природи свога позива, вештак је дужан да тачно мњење или одлуку по извесној ствари да. Ако је он право своје мњење дао, он је своју дужност испунио ма да би односно ових личних питања у нечему било и нетачности; сматра се да ова нетачност не ремети истинитост вештачког исказа⁴¹⁾.

г.) Потреба особите оцене исказа сведока и вештака, с обзиром на природу ових исказа.

Овде морамо да изнесемо једно изузеће од постављеног правила, по коме дати исказ чини једну правну целину, тако да се он има огласити за неистинит, чим ма који његов део не одговара истини. Ну, у ствари, постављено правило и овде важи, само се посматрање и оцена чини сходно природи позива сведока и вештака. Тако при овој оцени мора се узети у обзир:

1.) Код исказа сведока.

Целокупна садржина његова у колико се њоме одговара дужности сведокој у истинитом понављању унутарњег доживљаја сведоковог. Ова садржина и чини сведошки исказ и истинитост њена у исто је време и истинитост сведочења. Друго што, што би ван опажања сведоковог било садржано у његовом исказу, као: извођења црпена из опажених збића од стране његове или кога другог, мњења сведокова о томе услед чега су наступила појединачна опажена збића и т. д. нису елементи све-

⁴¹⁾ Тако: Олсхаузен код § 154. п. 6 б), Хелшнер II 913; противно Винеринг с. 123, који узима да на правну неистинитост исказа утичу одговори на генерална питања како код сведока; тако и код вештака; овоме сасвим противно Бернер с. 393, који у опште вели, да незнатне неистине односно генералних питања не сачињавају кривоклетство н. пр. код женскиња односно година. Сем Олсхаузена и Хелшнера тако и лист Л. II 73 и Хуго Мајер—Алфелд с 619. (Ово је овогодишње VI издање уџбеника крив. права пок. Хуги Мајера, са изменама и допунама од стране Д-р Филипа Аделда, професора права у Ерлангену. Како смо ово дело тек сада добили, пошто је скоро и изишло, ми ћемо се, у даљем току овога нашега написа, на њега позивати само онде, где би њиме било измењено или допуњено V. издање Мајеровога уџбеника).

³⁸⁾ Олсхаузен код § 153 п. в) и с.), Виндинг с 121 X. Мајер 726.

дође, дакле не улази у дужност ни исказ. Према томе оваква извођења или мњења, била лажна или неистинита, без утицаја су на постојање деликата.

2.) Код исказа вештака: Дужност његова, која се састоји само у томе да истинито мњење да. По томе од утицаја је, само, да ли је вештак право мњење дао и ништа друго. Ако је он то учинио, испунио је своју дужност и исказ му је истинит, без обзира на истинитост каквих било опажања, која у делокруг његове вештачке дужности не спадају и која се његовом заклетвом не утврђују⁴²⁾.

д) Неистинитост исказа услед тога, што сведок или вештак прећути извесна факта, односно, мњења или извођења.

Деликт се састоји у противзаконској радњи, којом се вређа законска забрана о давању неистинитог исказа, дакле спада у т. зв. *Begehungs oder Kommissivdelicte* (*Strafbare Verletzungen von Verboten*, види о овоме у опште Меркел с. 38, Олсхаузен код § 1 п. 3 а). Могло би изгледати да је овакво схватање противна та околност, што се ово кажњиво дело може учинити и противзаконим неискривањем свога опажања, знања, мњења, извођења и т. п., дакле како то на први поглед изгледа нечињем (не радњом), услед чега би се у овом случају могло мислити, да деликт спада у сасвим другу групу деликата, произведених нечињем, нерадњом или пропуштањем поступања по извесном закону у т. з. *Ommissivoder Unterlassungsdelicte* (*Strafbare Verletzungen von Geboten*, види о овоме у опште Меркел § 38, Олсхаузен код § 1 п. 3 в). Међутим ово не стоји. Давање исказа јесте једна позитивна радња. Законом је забрањено, да се под заклетвом учини лажан исказ, и чим је то учињено — деликт стоји. Свеједно је, да ли је то учињено лажним исказивањем или лажним неискривањем, а уз потврду заклетвом да се више не зна и ако се зна или да је дато мњење по најбољем знању и савести, а тако није у ствари. Цео овај исказ има се сматрати као једна целина, као једна позитивна радња, којом је учињена повреда означене законске забране.⁴³⁾

Деликт ће бити учињен путем неискривања (или прећутавања) увек кад је што прећутано са свесном повредом дужности. Ова ће наравно стојати, кад год би се према свима околностима и садржају и природи исказа могло видети да су извесна збиња намерно и са свесном повредом дужности прећутана. Тако: увек ће се узети да ово стоји, кад је учинилац прећутао она збиња, о којима је изрично питан. Где такво питање није било, мора се у сваком конкретном случају утврђивати *dolus* према већој или мањој важности истине, коју је учинилац прећутао, и њене веће или мање везе са целокуп-

ним опажањем или расуђивањем учиниоца и свима осталим околностима дате сведошце или вештачког мњења.⁴⁴⁾

V. Способност лица.

Лице може или у опште бити неспособно за полагање заклетве (*in abstracto*) или неспособно само у конкретном случају (*in concreto*).

Прва неспособност има основа у самој личности дотичнога лица т. ј. у извесноме правном стању, у опште констатованоме на дотичном субјекту, а друга, у извесним, законом одређеним, личним односима тога лица са субјектом или објектом предмета, по коме би оно имало заклетву да положи.

A) О неспособности лица *in abstracto*.

Овде долазе:

1.) Малолетници, који нису достигли законом прописане године старости (види §§ 114. т. 3. крив. суд. пост., 210 т. 6. и 265 т. 1. грађ. суд. пост.)

2.) Малоумна лица, којима оскудевају душевне способности (§ § 114 т. 4 крив. суд. пост., 210 т. 4 и 265 т. 2. грађ. суд. поступка).

3.) Лица, или у опште по закону, или пресудом судском лишена права на полагање заклетве, дотле, докле овај губитак права траје. По нашем закону ту спадају:

а) Лица, која су под ислеђењем за злочино дело или су пресудом лишена грађанске части, а ова им није повраћена. (§ 114 т. 2 крив. суд. пост.)

б) Лица, која су на смрт, робију или заточење осуђена. Оваква лица, по § 18 казн. зак. лишена су права да могу бити сведоци и вештаци све дотле док по § 19 казн. зак. ова права не би повратила.

Лица под а) и б) не могу полагати ни ове заклетве по грађанским парницама: сведочку, § 210 т. 5 грађ. суд. пост., вештачку, § 251 грађ. суд. пост., парничарску, § 265 т. 3. грађ. суд. пост. (но ову последњу могу, ако противна страна допусти).

в.) Лица, за која је доказано да су се једном криво заклела: она не могу полагати парничарску заклетву по грађанским споровима (т. 4. § 265 грађан. суд. поступка). (наставиће се)

О одговорности државе и чиновника према трећим лицима за штету, коју чиновник учини у вршењу званичне дужности.

(НАСТАВАК)

в. По прописима казненог законика такође наступа одговорност не државе већ чиновника, који врши поверену му јавну власт, па ову на корист кога лица злоупотребни. Посебце ово је начело исказано у § § 116,¹⁸⁾ 123 и 127, а генерално

⁴⁴⁾ Хелшнер II 914, Олсхаузен код § 154. п. 10. б.; Биндинг с. 128, а види и примедбу под бр. 40) овога написа.

¹⁸⁾ У § 116. вели се: «Чиновник који држи какву лиценцију или коме је поверено надгледање или да изврши каква предузећа или послове или набавке

правило садржано је у § 134. казн. зак. који гласи: «У свима случајима, где би когод казниним делом чиновника у дужности оштећен био, има права тражити накнаду.» Истина у овом се пропису не вели од кога оштећени може накнаду тражити, од чиновника или државе, али се само по себи подразумева да је може тражити само од чиновника, пошто се овим § 134. закључује глава XI, која говори о кривцима чиновничким, а у којој је говор једино о одговорности чиновничкој — кривичној и грађанској (за накнаду штете), а не и о одговорности државној. В. § 123. казн. зак.¹⁹⁾ ²⁰⁾

2. И наш законик о чиновницима грађанског реда предвиђа одговорност чиновника према грађанима за повреду званичне дужности у вршењу јавне власти. Тако се у § 66. прописује: «Чиновник, који је неправилним вршењем своје дужности кога оштетио одговара за штету.» (Други део овог §-а укинут је чл. 28. устава). О одговорности чиновничкој а не државној говор је и у законодав. објашњењу § 67. стр. о чинов. од 13. X 1868 год. Зб. XXI стр. 52.²¹⁾ Ја мислим да су ови прописи закона о чиновницима најјачи разлог за мишљење, да наша држава одбија одговорност за поступке чиновничке у вршењу јавне власти. Јер по природи својој ово питање треба и да буде начелно решено у закону о чиновницима. И кад у њему држава чини одговорним за накнаду штете према приватнима чиновника, а не себе, онда то значи, да је то начело као правило задржано у закону о чиновницима грађан. реда. Евентуални изузеци од овога пра-

државне или општинске, па при томе на недозвољени начин овајан се на штету чију, или друго какво злоупотребљење учини, откуда штета за кога произиђе, да се казни затвором од шест месеци до две године а поред тога новчаном казном, која неће бити већа од трећине, ни мања од десетине досуђене накнаде за штету.» Дакле и по овом пропису чиновник а не држава одговара за штету. У осталом, у овом пропису говор је и о јавно-правним функцијама државним (чиновник који држи какву лиценцију) и о приватно-правним (остали део овог §-а). Међу тим кад чиновник врши приватно-правне функције државне, па у вршењу исте учини какву штету, онда он може оштетити државу и њој одговара за накнаду. Ако је пак при том оштетио приватно лице, онда као што ћемо ниже видети, држава одговара приватном лицу, а чиновник држави, која је због његовог поступка дала накнаду оштећеном приватном лицу.

¹⁹⁾ Тако схвата ствар и Ђ. Ценић у свом «Објашњењу казн. законика», стр. 294, упућујући на § 66. зак. о чинов. грађ. реда, који говори о обвези чиновника на накнаду штете.

²⁰⁾ Кад чиновник утаји (§ 113. казн. зак.) новац или ствари које је од кога по службеној дужности примио, онда оштећени има права у првом реду тражити накнаду од државе. Али у овом случају није у питању јавно-правна већ приватно-правна функција државна. Између приватног лица и државе, чијем чиновнику приватно предаје новац на чување, или за чији рачун држава неко потраживање наплаћује и наплаћени новац чува, постоји уговорни однос, за који су меродавни прописи приватног права, па за то држава у првом реду одговара. Види о овоме ниже опширније.

²¹⁾ Пројекат новог закона о чиновницима грађан. реда садржи, сасвим у духу новије правне теорије, одредбу, којом се установљава директна одговорност државна за накнаду штете. Члан 277. гласи: «За штету коју чиновник учини у службеном послу, појединац може увек чинити државу одговорном. Држава ће после тражити наплату од чиновника, који је штету проузроковао, било да је он још у активној служби било да је стављен у пензију.» В. и чл. 278. 279. 280. 281. истог пројекта.

⁴²⁾ Тако: Олсхаузен код § 154 п. 5 в) и п 10 с), Биндинг с. 122 односно сведочких исказа, а за исказ вештака противно налази: да се заклетва вештака односи и на сва опажања, која би он као такав учинио и по томе, да и оваква опажања долазе у његов исказ, Хелшнер II. 913 као и Олсхаузен односно вештачког исказа, а противно односно сведочког, јер вели: да се у заклетви сведока већ садржи и заклетва вештака.

⁴³⁾ Тако Олсхаузен код § 154. п. 8).

вила у појединим законима не би обарали правило, већ би важили само за случајеве, за које су изрично прописани. Као изузеци они се не би могли применити на сличне случајеве, у којима би чиновник у вршењу јавне власти нанео противправно штету коме лицу.²²⁾

2. У јурисдикцији наших судова, у колико је мени оца позната, није ово питање о одговорности државној за поступке својих чиновника у вршењу јавне власти на чисто изведено. Час је пресуђивано да држава одговара час да не одговара. При том се не види, да су судови правили ову разлику између поступака чиновничких у вршењу јавно-правних и оних у вршењу приватно-правних функција државних. Обаврети се на целокупну јурисдикцију наших судова у овом питању немогуће је у оквиру ове мале расправе. За то ћу се задовољити да читаоцима изнесем један само случај, у коме се огледа неоспорна јавно-правна функција државне власти: накнада штете због нерета, који су се одиграли у Београду на дан 14. маја 1889. год., а које полицијска власт није спречила, те је гостионичар Васа Мијатовић уништајем својих ствари од стране изгредника био оштећен.

Тужилачка је страна тражила од државе накнаду на основу тога, што полицијска власт није спречила изгреднике у рушењу његове имовине, на шта је законом позвана била, већ их је пустила да раде шта хоће. Па како држава тиме није испунила своју законску дужност, то је тражио да се она, због небрижљивости њених органа, на накнаду штете осуди. Ову је парницу тужилац и добио, и из пресуда судских по овом спору (нарочито пресуде Апелац Суда од 19. I 1896. Бр. 4467/95.) види се, да је ондашња јурисдикција сматрала да је држава одговорна за штету, која је настала услед небрижљивости држав. чиновника у вршењу поверене им јавне власти. Али ма да горе споменута пресуда потпуно одговара правичности, ипак је она противна нашем позитивним законским прописима, по којима, као што смо већ видели, држава не одговара за поступке својих чиновника у вршењу јавне власти. Како су судски разлози, којима се одговорност државна у овом спору заступа, карактеристични и за друге спорове оваке природе, то ћемо их овде изложити и њихову неоснованост показати.

²²⁾ Кад полицијске власти према закону о штампи узапђују неки лист, онда је ово несумњиво јавно-правна функција државне власти. Чиновник који врши забрану листа, може, вршећи ту своју дужност, противправно повредити приватна права дотичних лица и нанети им материјалну штету. У чл. 11. зак. о штампи, претпоследњи одељак, вели се о накнади штете ово: «Примерке штампане ствари и све остало, што се при забрани одузима, власт, која је забрану извршила, дужна је на случај поништења забране, одмах све потпуно и неповређено предати. Ако власт, која је забрану извршила, потпуно и неповређено не преда забрањене ствари, оштећени има право на накнаду штете по уверењу суда.» И у овом законском пропису не каже се од кога се може накнада штете захтевати, од државе или дотичног полицијског чиновника, али према ономе, што је горе у тексту казано, оштећени може накнаду тражити од дотичног чиновника. Али баш и кад би узели, да може накнаду од државе тражити, то би био изузетак од правила да држава не одговара, и према томе не би се могло аналошко поступити у другој некој повреди права приватних од стране чиновника, који би на другом пољу државне делатности вршио јавну власт.

а. »Полицијска власт, вели Апелац. Суд, као орган државне полиције сигурности, у чије име она своју функцију и врши, дужна је с једне стране водити бригу ... и о сигурности имања појединих грађана, а с друге стране мора се старати да отклони и предупреди све оно, што би штетом и опасношћу претило имању њиховом. Све то јасно је обележено у првој тачци § 27. устројства централне државне управе.« Даље наставља Апелац. Суд да полицијска власт није предузимала потребне мере да изгреднике у уништењу имовине тужичеве спречи, и ако је на лицу места била и то посматрала. »У оваквом невршењу своје дужности ових органа државне полиције сигурности Апелациони Суд према наређењу у §§ 808 и 15 грађ. зак. налази законог основа непосредне одговорности тужене стране — државе — на свеколику штету, која је тужиоцу овим случајем учињена. Непосредна одговорност њена лежи поглавито у томе, што тужена држава своју власт и дужност извршује средством ових својих напред поменутих органа. Ови органи њени ништа друго нису него државни повереници — пуномоћници, и у таквом својству њихова радња или нерадња непосредан је чин саме државе. Па кад се на тај начин учини коме каква штета, за ову је одговорна непосредно сама тужена држава, а њој — аналого § 617. грађ. зак. — остаје право, да своје органе гони за накнаду онога, што је она као штету коме »плата за њихну радњу или нерадњу«.

б. У овој парници имао је да своју реч да и Касац. Суд. У примедбама својим од 22. октобра 1896. Бр. 2346. Касац. Суд поништава споменуту пресуду Апелац. Суда са ових разлога у главном: »Баш и кад би се узело за несумњиво доказано да је спорна штета проишла из непажње и невршења дужности извесних чиновника државних, ипак је Апелац. Суд требао у својој пресуди да изнесе разлог и покаже закон, по коме се за такву штету, која би проишла из кривице чиновника државних, може у првоме реду да осуди сама држава на накнаду пре још него би се утврдило, да стоје случаји из друге тачке §§ 810 и 811. грађ. зак., у којима случајима и за туђа дела може да се за накнаду одговара, јер они прописи закона, на које се пресуда ослања, или су природе опште — начелне —, као што је пропис § 15. грађ. зак. и § 27. устројства центр. државне управе, или се односе на случајне штете и одговорност оних, који су за такве штете криви, о чему се говори у § 808 грађ. зак., те с тога је погрешна и примена тих прописа законских на спорни случај накнаде. Апелац. Суд требао је да да разлога и наведе закон, по коме би држава одговорна била за спорну штету, пре него што би се ова непосредно тражила од оних чиновника државних, који су узрок штети, и пре него што би се утврдило, да ови чиновници и нису били у стању да исту накнаде.«

На ове примедбе дао је Апелац. Суд противразлоге, у којима је у главном поновио оно, што је већ у пресуди својој рекао, а општа седница Касац. Суда усво-

јила је гледиште Апелац. Суда и осудила државу да тужиоцу плати накнаду штете.

в. Као што се из разлога у пресуди Апелац. Суда види, суд овај сматра — сасвим у духу модерне правне теорије — да држава ради преко својих органа — чиновника — и да је за поступке њихове у вршењу јавне власти одговорна оштећеноме она непосредно, а не чиновник, који само држави одговара.²³⁾ Касац. Суд вели да би држава одговарала тек кад би тужилац, сходно пропису §§ 810 и 811 грађ. зак., доказао да је држава таква лица у служби држала, која су као скитнице, неваљалци и злочинци познати, или кад би доказао (§ 811.) да је држава са знањем узела за чиновнике полицијске, за које се нарочита спрема тражи, неспособна лица и тиме би тужиоцу штета причињена била. Али погрешни су разлози оба суда. У опште за цело ово питање о одговорности државној за накнаду штете нису, по нашем законодавству, меридави прописи грађан. законика, те за то позивању на њих није ни било места. Ми смо видели да по прописима нашега јавнога права држава у оваким случајевима не одговара већ сам чиновник. Ако пак изближе аналишемо разлоге Апелаци. Суда, видећемо ово: Апелац. Суд оснива одговорност државну прво на § 15. грађ. зак.: »Свакога Србина личност и сопственост и сва с овима скопчана права јесу невређима и стоје под заштитом и обраном закона.« То пак што се налази у § 15. грађ. зак. налази се и у доцније донетом Уставу, а на име у чл. 9, 14, 15, 16 и осталима. Али из овога се не може изводити да у случају повреде ових права одговара за то држава за накнаду штете а не чиновник. Из ових законских наређења види се само да држава штити ова права средствима која јој стоје на расположењу, а каква је санкција ових законских прописа, то се из њих не види. Међу тим санкција њихова не мора се састојати и не састоји се у одговорности државној за накнаду штете, већ се она, по нашем законодавству, састоји с једне стране у кривичној и дисциплинској одговорности чиновника, који је у вршењу јавне власти противправно повредио приватна права, према држави, а с друге стране у одговорности његовој приватноме за накнаду штете. Одговорност државна не може се изводити ни из § 27. устројства централне државне управе, у коме је само говор да у надлежност Министра унутрашњих дела долази старање о заштити живота и имања грађана. (наставиће се)

Д-р Д. Аранђеловић.

²³⁾ Само Апелац. Суд грешни што, кад је већ изрекао да држава одговара за поступке својих чиновника, упоређује положај државе према чиновницима са положајем властодавца према пуномоћнику. Јер тиме побија оно, што је раније рекао, пошто властодавац не одговара за штету, коју пуномоћник вршећи поверени му посао коме трећем намерно или услед небрижљивости нанесе, а овде Апелац. Суд хоће да држава као властодавац одговара за деликт пуномоћников. Властодавац одговара само из *правног посла*, који пуномоћник у име властодавца закључи (§ 620). Чим он прекорачи пуномоћство или вршећи поверени му посао повреди противправном радњом интересе трећег лица, онда због те противправне радње не одговара сам властодавац већ пуномоћник.

Борба против криминалитета малолетника у Угарској.

Потчињена дуго времена деспотској аристократији, а потом растрзана политичким борбама, које отежаваху административну организацију, Угарска није била у могућности, да се израније отпочне заштитом деце. Тек са компромисом од 1867. год. успела је она, да створи себи сталан и независан положај.

Још у јануару месецу 1871. год. позвао је парламенат министра унутрашњих дела, да у буџет унесе потребну суму за подизање азила за матере и одбачену децу, али се ово због рђавих финансијских прилика није могло остварити све до 1898. год., када је донет први закон у овом смислу. Благодети овог закона биле су у толико веће, што у Угарској, у овом времену, не беше приватних друштава са сличним задатком, која би колико толико надокнађавала оскудицу законских мера.

У год. 1902., када су ступили у живот закони о заштити деце, од целокупног броја смртних случајева долазило је 50·76% на децу испод 7 год. Од овога броја пак, умирало је 54·2% без икакве лекарске помоћи.

Скоро овако исто жалосно било је и са децим криминалитетом у овој години. Број осуђених малолетника између 16—20 год. износио је 15·44%, а између 12—16 год. 3·14%.

Захваљујући поглавито Коломану Селу, у год. 1901. донета су још два закона о заштити детињства, који су у свему допунили закон од 1898. год.

Основна идеја овог угарског законодавства у томе је: *да је држава дужна старати се о сваком детету, за чије би издржавање били неспособни родитељи или најближи сродници.*

Неоспорно је, да су азиле, засновани на овом принципу, из којих излазе деца у 15-ој години, снабдевена потребном професионалном наставом, праве превентивне институције са гледишта криминалитета.

Што се тиче деце злочинаца, за њих постоје заводи за поправку и средски затвори.

I. Азиле за децу

Азиле за децу у Угарској организовани су на веома оригиналан начин.

Изложени принцип, по коме је држава дужна старати се о сваком детету, за чије би издржавање били неспособни родитељи или најближи сродници, допуњен је једним другим, не мање апсолутним принципом: полиција не може ни којим начином интервенисати у питањима о одузимању деце; о овоме има да се стара, на првом месту, старатељски судија, затим, у хитним случајевима, средске судије и главни лекар азила. Ове административне власти налазе, у осталом, моћне потпоре и у приватним друштвима, коју потпору, узгред буди речено, примају са захвалношћу, у место да су према овим друштвима неповерљиви и завидљиви, као што је то обичај у другим земљама.

Сваки азил сачињава једну врсту центра, око кога живе деца, раздељена по околним општинама.

Забрањено је у принципу, изузев неколико ретких и веома ограничених изузетака, давати мајци новчану потпору за одузето дете. Али кад мати пристане да иде у поље, код сељана на које је упутити управа азила, не само да јој се оставља дете, већ се све чини да би се она привикла новом начину живота. Ово с тога, да би се детету очувала природна храна и нега материна.

Захваљујући овом режиму, моралитет деци знатно је мањи но што је раније био.

Оно што је нарочито оригинално у овом систему, то је, што он тражи интервенцију матере, док је други системи одбацују. Једновремено смештање и матере и детета нова је и оригинална установа у заштити детињства, те је с тога потребно да о њој речемо коју више.

Док јавна друштва у Француској, у жељи да што више смање број детоубиства, примају одбачену децу и неупштајући се у истраживање њихових матера, догле се у Угарској, напротив, труде свим могућим средствима да не раставе мајку од детета.

Млада мати ступа у азил заједно са својим новорођенчетом. Овом приликом нико је не пита ни за име, ни за порекло, ни за пасош; она је мати, и то је довољно. Пошто је пристала да ступи у службу на селу, коју јој налази управа азила, даје јој се плата, која одговара њеном раду, а поред тога и нарочито новчана награда. Захваљујући дискретности овог режима, детоубиства су врло ретка.

Главна приватна друштва, која потпомажу државу у овом послу јесу: „Прво Будим-пештанско генерално друштво за деци азиле,“ Друштво генерално за заштиту детињства“ и „Генерално друштво белог крста за нађену децу.“

У год. 1903. било је у Угарској 13 јавних азила за напуштenu децу, око којих су се групирале 466 колонија са 13·600 деце.

Из интересантних и обилних статистичких података, које су публиковали д-р Бела Кун и д-р Ладеј, види се, да је моралитет деце по азилима износио 7·03% за децу, која су била заједно с матерама, а 19·53% за осталу децу.

II. Заводи за поправку

Угарски заводи за поправку створени су по угледу на немачке заводе ове врсте, те с тога у њима нема оне слободе, каква се налази у швајцарским заводима, али ни оне гвоздене дисциплине каква је у француским заводима. Живот у унутрашњости угарских завода скоро је фамилијаран, и ако су споља ограђени и добро затворени. Разлози практичне природе узрок су, да се у њих примају и малолетни осуђеници и морално напуштена деца. Сви питомци подељени су на „фамилије,“ а подела ова извршена је како према доба старости, тако и према ступњу моралности.

У заводу „Aszód.“ који је основан 1884. год. било је у год. 1886. четири фамилије:

прва — *експериментална* — за новодошавше, друга за *рђаве*, трећа за *средње* и четврта за *добре*. Подела према доба старости врши се тек онда, пошто се умноже чланови „фамилије“.

Са напретком у годинама и у моралним особинама, дете је мењало и средину. Ну пошто се брзо увидело, да је разлика између „фамилија,“ састављених из деце, једнаке и по годинама и по моралним особинама, посве илузорна, напуштен је овај систем и замењен данашњим системом, по коме постоје свега два „фамилије:“ *експериментална* за новодошавше и *професионална* за све остале. После кратког бављења у „фамилији“ *експерименталној*, питомци прелазе у „фамилију“ *професионалну*, у којој остају до изласка из завода. На овај начин професионални рад јавља се, не као споредни, већ као битни елемент моралне поправке.

И у погледу саме природе рада учињен је знатан напредак. Питомци се не обучавају у обичним занатима: обућарском, столарском, коларском, зидарском, пекарском, књиговезачком, штампарском и т. д., којих има и сувише у Угарској, већ индустријским радовима, који су Маџарима преко потребни за оснивање националне индустрије. Немогући од земљоделаца створити фабричке раднике, а у жељи да их имају пошто пото, Маџари су заводе за поправку претворили у праве професионалне школе, и на овај начин постигли двогобу корист.

Завод у Кашави, који је подигнут 1901. год., снабдевен је најсавршенијом машинеријом за индустрију коже, дрва и текстилних материја. По једном споразуму са министром трговине, овај исти завод увршћен је у ред школа за вештине и занате, и с тога се његовим питомцима, по изласку из завода, издају сертификати слободних фабричких радника.

Скоро у овом истом смислу трансформисан је и завод „Aszód“ у времену између 1904—1905. год., а иста ће судбина убрзо постићи и остале заводе за поправку у Угарској.

Кад је Виљем II. хтео снабдети Немачку ратном флотом, он је, у оскудици морнара, све заводе за поправку малолетника и морално напуштене деце претворио у морнарске школе. По угледу на њега и Маџари данас своје заводе за поправку претварају у индустријске радионице, и на овај начин спремају раднике, помоћу којих ће се једног дана моћи борити против стране индустрије.

Опширнији подаци о угарским заводима за поправку, а нарочито о њиховој административној организацији, дужностима чиновника и „шефова фамилија,“ могу се наћи у књизи д-р Беле Куна и д-р Ладеја: „Борба против криминалитета малолетника у Угарској“, која је публикована за време седмог међународног, криминалног конгреса, који је одржан у Будим-Пешти августа месеца прошле године.

Остаје нам још да поменемо, да су алкохолна пића, па и сам дуван, најстроже забрањени по угарским заводима за поправку.

III. Срески затвори за малолетнике

Угарски казни законик предвиђа за малолетнике између 12—16 год., који би дело извршили с разбором (§ § 84 и 85) интернирање у заводе за поправку, и изрично наређује, да буду одвојени од пунолетних криваца. Ну пошто су заводи за поправку недовољни да приме све ове малолетнике, то су за случајне малолетне осуђенике, као и за оне који су осуђени на кратковремени затвор, резервисани срески затвори.

У овим затворима осуђеници не добијају никакву професионалну наставу, нити је, у опште, могуће организовати у њима ма какав обиљнији посао. Шта више, они малолетници, који су осуђени на теже казне, издржавају ове заједно са пунолетнима.

У последње време подигнут је у Кашови окружни затвор за малолетнике од 12—20 год., у коме се преко лета раде тешки пољски послови, а преко зиме домаћа индустрија.

Ово је у најопштијим потезима слика заштите детињства у Угарској. На ипак се из ове слике може лако увидети, да су Маџари успели за кратко време да се изједначе са западним народима у погледу борбе против криминалитета малолетника, што им само може служити на част.

Revue pénitentiaire, Бр. 7—10/1906.

ПОУКЕ И УПУТИ

Окружни посланик може се примити у окружну скупштину, кад је изгубио пуномоћје, издато му од стране бирачког одбора, ако се односним изборним актима утврђује његов избор.

Окружна скупштина округа београдског на првом свом састанку, држаном 20. септембра 1906. године, по покренутом питању, да ли г. А., који се јавио као окружни посланик за срез космајски, може бити примљен за посланика, ма да није са собом донео и окружној скупштини предао пуномоћство, донела је одлуку, да се не може да прими за окружног посланика све дотле, док не поднесе пуномоћство ради верификације.

Начелник окупни поводом представке г. А. да га окружна скупштина није примила за окружног посланика, јер је, вели, пуномоћство посланичко изгубио, — добио је сва акта по овој ствари, и нашао, да је одлука окружне скупштине неправилна из ових разлога:

1. што је пуномоћство један формалан акт, који, поред тога што казује да је лице у њему означено изабрано за окружног посланика, још и легитимира то лице, кад буде предстало скупштини.

На пошто је легитимација претежнија страна у пуномоћству, верификациони скупштински одбор из изборних акта уверава се, да ли је то лице записано, које је по записнику бирачког одбора оглашено за изабрано.

2. што је и верификациони одбор и окружна скупштина још прошле године

избор и другога са његове листе огласио за правилан; а при том, он као народни представник и позната личност не мора доказивати свој идентитет

3. што је ова иста окружна скупштина прошле године на другом свом састанку признала за посланика М. М. и ако овај тада па ни после није поднео своје пуномоћство ради верификације.

4. што је искључена могућност да понова добије своје пуномоћство, јер тело, које му га је издало, више не постоји. па према томе, оспоравати му право за посланика само за то, што је изгубио пуномоћство, апсурдно би била.

Стога је окружни начелник ову одлуку, као противну закону, на основу чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, задржао од извршења и спровео предмет Министру Унутрашњих Дела па даљи законски поступак.

Министар Унутрашњих Дела нашао је, да је решење окружног начелника, којим је ова одлука задржана од извршења, на закону основано, јер се не могу одрицати права окружног посланика само због тога, што је пуномоћство изгубио, кад се извештајем верификационог одбора и иначе утврђује, да је он за окружног посланика изабран, — па је с тога послао овај предмет Државном Савету на оцену и решење.

Државни Савет, разматравши овај предмет, нашао је, да одлука окружне скупштине не одговара закону из ових разлога:

Записником бирачког одбора за срез космајски тврди се, да је листа г. А. добила највећи број гласова, и свима изабратим посланицима са исте листе бирачки одбор издао и пуномоћства. Затим, и верификациони одбор, налазећи да је избор, не само ових посланика у космајском срезу, већ у целом београдском округу, правилан, још у прошлогодишњем сазиву Окружне Скупштине предложио је Скупштини, да се избор свих посланика као правилан осважи.

Ну, окружна скупштина донела је одлуку: да се г. А. не може примити за окружног посланика само за то, што није поднео пуномоћство ради верификације, за које он тврди да га је изгубио, па му је према томе оспорила право за посланика. Ово је неумесно, кад се записником бирачког одбора и извештајем верификационог одбора, а и иначе изборним актима утврђује, да је г. А. за посланика изабран.

С тога је Државни Савет, на основу чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, решио, да се поменута одлука окружне скупштине поништи.

Одлука Државног Савета од 6. октобра 1906. године. Бр. 6660.

Окружне Скупштине могу у свој буџет уносити и друге издатке сем оних, предвиђених у чл. 133. закона о уређењу округа и срезова.

Окружна скупштина округа смедеревског, на свом састанку од 22. септем-

бра 1906. године, усвојила је предлог окружног одбора и донела одлуку: да се Ј. П. Н. посланику и председнику окружног одбора, одреди и у окружни буџет за идућу 1907. годину унесе додатак од 600 динара на име путовања по округу службеним послом.

Окружни начелник нашао је, да је ова одлука противна чл. 111. закона о уређењу округа и срезова, по коме окружни одбор само кад потреба буде захтевала ради прегледа може из своје средине одређивати једног или више чланова са наградом, која им је законом тачно одређена. С тога је решењем својим од 22. септембра 1906. године Бр. 119 одлуку окружне скупштине задржао од извршења.

Министар Унутрашњих Дела усвајајући ове разлоге окружног начелника, на основу чл. 14. закона о уређењу округа и срезова послао је предмет на решење Државном Савету.

Државни Савет поништио је ово решење окружног начелника, налазећи да не одговара закону са ових разлога:

1. што окружној скупштини никаквим законским прописом није забрањено, да не може, поред оних издатака предвиђених у чл. 133. закона о уређењу округа и срезова, уносити у буџет и друге издатке, за које нађе, да су потребни.

2. што је позивање у решењу на пропис чл. 111. закона о уређењу округа и срезова неумесно, јер се поменути пропис не односи на овај случај.

Одлука Државног Савета од 6. октобра 1906. године Бр. 6667.

Један случај из чл. 86. закона о општинама.

Одбор општине жарковачке на свом састанку од 16. јула 1906. године донео је одлуку: да се механа општинска, постојећа на Чукарици, са свима њеним припадностима, путем јавне лицитације изда под трогодишњи закуп.

Одређеног дана на лицитацији учествовало је дванаест лица. Том приликом највећу цену, 18.036-65 динара дао је Серафим Ристић, механџија. Лицитација је држана 13. августа 1906. године. Доцније, 17. истог месеца, Наум Ђорђевић, механџија, упутио је молбу суду и одбору општинском, па чудећи исту суму, молио је, да се закуп механе општинске уступи њему, а не Серафиму.

Одбор општински на састанку од истог дана дана донесе одлуку: да се закуп уступи Науму, а не Серафиму, пошто овај није ни положио кауцију ни испунио услове о закупу, те тим хтео да наведе општину на трошак. Председник суда и одбора није се сложио с овим мишљењем, налазећи, да се закуп не може уступити Науму кад он није ни био на лицитацији.

Противу ове одлуке општинског одбора, Серафим је изјавио жалбу начелнику среза врачарског, и у њој навео:

1. што не стоји разлог, да није положио кауцију за ову лицитацију, јер се

код суда општинског налази кауција за садашњи закуп исте механе;

2. што је одбор издао под закуп општинску механу лицу које на дан лицитације није ни било лицитант, те тиме се огрешио о услове лицитације, које је сам прописао, јер тамо стоји, да ће се закуп издати највећем понуђачу, и да се накнадне понуде неће узимати у обзир.

Начелник срески налазећи да по т. ч. 3. чл. 86. закона о општинама, општински одбор има право и дужност да коначно одобрава давање под закуп општинских добара, разуме се како је по општинске интересе најбоље, ту је одлуку као правилну одобрио, и вратио предмет суду с тим, да са закупцем Наумом Ђорђевићем закључи и потврди уговор о закупу.

Противу овог решења начелника среза врачарског, Серафим је изјавио жалбу Државном Савету, налазећи да исто не одговара закону са ових разлога:

1. Начелник срески требао је ову одлуку одбора да поништи у смислу чл. 146. закона о општинама, јер је њоме очигледно поништен закон, а сем тога одбор није могао да гази услове лицитације, и није могао да изда механу оном лицу, које није ни било лицитант;

2. Начелник срески погрешно тврди, да одбор има право и дужност, да у смислу тач. 3. чл. 86. закона о општинама коначно решава о издавању општинских добара под закуп, јер кад би се то тако разумело, дошло би се до тога, да би одбор често пута био у могућности, да врши незаконитости.

3. што је одбор, доневши једну такву одлуку, очито погазио једну ранију своју одлуку, јер је казао, да се накнадне понуде неће примати, и да ће се закуп уступити понуђачу највеће цене на самој лицитацији.

Државни Савет одбацио је ову жалбу као неумесну, налазећи да су жалбени наводи без вредности.

Одлука од 13. октобра 1906. године Бр. 6778.

Један случај о наплати дућанске аренде по закону о сеоским дућанима.

Суд општине бресничке решењем својим од 20. јула 1905. године Бр. 1594. распоредио је Рајица Н., из Бреснице, као другом сеоском дућанији, дућанску аренду за 1905. годину у 150 динара.

По изјављеној жалби, решење општинског суда одобрио је начелник среза љубишког, а решење овога начелства округа рудничког.

Противу овог решења начелства окружног, Рајица се жалио Министру Унутрашњих Дела, и Министар је решењем својим од 7. маја 1906. године ПБр. 9646. одобрио решење начелства, с тим, да жалитељ Рајица може, ако хоће, путем спора код надлежног суда тражити, да му се ова аренда, коју ће му општина наплатити, врати, ако налази, да му је неумесно наплаћена.

У жалби, изјављеној Државном Савету, жалитељ Рајица је навео, да ре-

шење Министра Унутрашњих Дела не одговара закону с тога, што је њиме одобрена неправилна радња полицијске власти, а овим решењем општинског суда, који као ненадлежан, није могао ни да га осуди на плаћање аренде; у толико пре још, што његов дућан, са монополисаним артиклима у малој количини, и не подлежи плаћању аренде.

Државни Савет нашао је, да је ожалбено решење Министрово, из разлога у њему изложених, правилно и на закону основано. С тога је одлуком својом од 27. октобра 1906. године Бр. 7147. одбацио жалбу као неумесну.

Ко држи какво спорно имање, на основу тапије судске 10 година, јачи је у праву од оног, који на то имање полаже право на основу пресуде судске.

Миленко Ј., из Трнаваца, поднео је 22. децембра 1903. године власти среза зајечарског на извршење препис пресуде првостепеног суда црногачког од 4. септембра 1885. године № 5664., па је тражио, да се по тој пресуди одузме и њему преда оно земљиште, које му је Урош М. из Вражогрнаца заузео својом јаругом.

У тој цељи, среска власт је изашла на лице места да пресуду изврши; али је није могла извршити, за то, што спорно земљиште ужива Радисав М., из Трнаваца, по праву куповине од Уроша М., из Вражогрнаца, а по тапији потврђеној код првостепеног зајечарског суда 3. децембра 1893. године Бр. 6769., већ је, ценећи две јавне исправе, које говоре о својини, и које су по правном дејству потпуно једнаке, нашао, да је Радисав М. у јачем праву, јер је његова исправа по датуму судске потврде доцнија, па је с тога решењем својим од 11. августа 1904. године № 15989. упутила молиоца Миленка Ј. надлежном суду, да се по овом предмету обрати, пошто се пресуда не може извршити.

По жалби Миленковој, ово је решење поништило начелство округа тимочког, налазећи, да разлози среске власти нису на закону основани, јер је Миленко у јачем праву, пошто има пресуду судску, којом му је ово право досуђено, чија се важност не може потрти поднетом тапијом.

Усвајајући ове примедбе, среска власт је позвала Радисава М., па кад му је саопштила ове примедбе, он је на протоколу од 22. јануара 1905. године Бр. 1011. изјавио: ако му се спорно земљиште одузме, престаће воденица да ради; даље изјавио је: да је од дана потврде тапије — од 3. децембра 1893. године — постао прави господар тога земљишта и да га од тога дана нико није узнемиравао све до 5. августа 1904. год. Па како је до тога дана прошло више од 10 година, како ово земљиште ужива, то је се позвао и на застарелост.

Ценећи ове наводе држаоца и уживаоца спорног имања Радисава, и узимајући да је спорно имање и путем застарелости прешло у његову својину (§ 929. грађанског закона), среска власт је нашао, да је Радисав М. у јачем праву од молиоца Миленка, па је с тога, на основу

§§ 292. и 299. грађанског закона и расписа Министра Унутрашњих Дела од 12. јуна 1891. године ПБр. 9402., решењем својим од 22. јануара 1905. год. Бр. 1011. упутила Миленка Ј. да се противу онога, кога за одговорног сматра, обрати са тужбом надлежном грађанском суду.

Ово решење одобрило је начелство округа тимочког, а решење овога Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 4. јула 1905. године ПБр. 16229.

По изјављеној жалби, Државни Савет је нашао, да је ожалбено решење Министрово, из разлога у њему изложених, саобразно закону. С тога је одлуком својом од 27. октобра 1906. године Бр. 7150. одбацио жалбу као неумесну. М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине балајничке, актом својим од 20. октобра ове год. Бр. 1271. пита:

„Част је суду умолити уредништво, да у своме наредном броју изволи суд извести о томе: може ли суд и одбор досуду по пресудама општинским, за учињену штету на општинском имању, у корист општинске касе, по молби опростити осуђеном, док још осуда није наплаћена, и ако може то по коме закону?“

— На ово питање одговарамо:

Из самога питања не види се, каква је ово досуда, да ли накнада штете, учињена на општинском имању, или је то новчана казна, која се наплаћује по III части кривичног закона.

Јер, ако би ово била само накнада штете, учињене на имању општинском, онда би се још и могло признати право суду и одбору, да се у име општине могу одрећи ове досуде по тач. 12. чл. 86. закона о општинама, изједначавајући ову досуду са општинском покретношћу, ако наравно за све ово има оправданих разлога; али ако је ово новчана казна, коју суд наплаћује у смислу § 313. кривичног закона или специјалних закона, онда се то не може опростити, јер се такви случајеви не могу изједначити са обичним отуђивањем општинске имовине, по што се у облику казне јављају као заштита ширих интереса, а не само општинских.

II.

Суд општине лесковачке, у срезу зајечарском, актом својим од 16. августа ове год. Бр. 875., који је поновљен и актом од 23. октобра ове год. Бр. 1134. пита:

„Пресудом ово општинског суда од 28. јула ове године Бр. 615, кажњен је Ј. М. са пет дана затвора, у смислу § 357. тач. 1. каз. зак. што је играјући у колу, ударио тојагом (штапом) извесну девојку, и ова је пресуда постала извршном, јер није било жалбе.

Приликом испита сведока по овоме делу доказано је, да је тужитељница прво ударила шамар осуђеном, па је тада он њу ударио тојагом, али како он у своме

одговору није ово истицао, нити тражио да се и девојка казни, она није ни кажњена.

Сада, пак, он подноси уредну тужбу, позива се на сведоке и тражи да се и девојка казни што му је ударила шамар.

С тога суд ово општински пита уредништво:

1. има ли места да се ово дело понова у поступак узима и над девојком изриче казна, кад је већ онај спор суђен и пресуђен и пресуда постала извршном према Ј. М.;

2. ако има места, онда по ком се §-у има овај спор као кривични подвези и казна изрећи, кад већ постоји једна пресуда?

— На ово питање одговарамо:

Кад Ј. М. није тужио девојку о којој је реч за увреду, јер би тада, с обзиром на место где се ово догодило, била искључена надлежност тога суда (§ 210. и 216. кр. зак.) него за бој, онда суд може и мора ући у извиђај тужбе, па ако се утврди да је она ћушила тужиоца, онда и према њој применити тачку 1. § 357. кр. закона, ако до сада није дело застарело.

Најбоље би, наравно, било, да је суд све ово ценно при доношењу прве пресуде, па би одмах могао поступити по другом делу тач. 1. § 357, али кад то није онда учињено, мора се сада учинити.

Та околност, што већ постоји пресуда према Ј. М. не искључује његово право да тужи девојку за ћушку, само ако дело није застарело.

III.

Суд општине парцанске, актом својим од 25. октобра ове год. Бр. 3016 пита:

„Једно лице купује храну и остале земљанске производе у Сопоту па се све то мери на општинском кантару, и од продаваца наплаћује такса по закону о мерици.“

Овако купљену храну и остале артикле, дотично лице продаје другим трговцима у Сопоту и тако продату доноси у Раљу, ради товарења на железницу, где је и теслим уговорен.

Да би продавац избегао плаћање мерине у општини парцанској, којој и село Раља припада, он неће да мери робу, коју продаје, на кантару ове општине, него се задовољава оном мером, коју нађе железница на својим вагонима, примајући робу у вагон, и по њој се и наплаћује.

Кад се не може порећи, да онај купац, који купује робу од онога лица из Сопота, постаје сопствеником тек после премера робе на железничким вагама, те је тако, стварно продаја учињена на атару ове општине, онда суд пита: да ли би од продавца могао наплатити мерину по закону?

— На ово питање одговарамо:

По правилу, постављеном тачком другом чл. 6. закона о мерици, на једну исту робу, мерина се може само један пут наплатити.

Према томе, кад је роба, која се из Сопота на станицу раљску доноси ради експедиције, већ једном платила таксу, она не подлежи другој такси, кад прода-

вац нарочито не тражи ново мерење на кантару те општине, него се и он и купац задовољавају или признаницама општине у Сопоту, или тежином, коју нађе железница, примајући робу у вагоне.

О овоме јасно говори чл. 11. правила о вршењу закона о општинској мерици од 6. марта 1896. г. ПБр. 1415. са изменама од 3. децембра 1897. год. ПБр. 8959.

IV.

Суд општине ласовачке, актом својим од 13. октобра ове год. Бр. 1650, пита:

А. М. из Бучја, тужио је овом суду двојицу сељана што су му са воловима ноћу попасли ливаду у месту „Долине.“

Пошто је заклето пољски чувар утврдио наводе тужиоца, суд је, по начину извршења, нашао да стоји дело из закона о чувању пољског имања, и тужене осудио, да по процени плате тужиоцу 100 дин. штете и остале трошкове.

На ову пресуду изјавили су осуђени жалбу првостепеном суду у Зајечару, и одређени судија за разматрање вратио је суду нерасмотрена акта, налазећи да првостепени суд није надлежан да разматра пресуде по закону о чувању пољског имања.

Овај суд дао је противразлоге првостепеном суду, уверавајући га да је он надлежан за разматрање, износећи му чак и одлуке других првостепених судова, којима су улазили у разматрање оваквих пресуда, али је првостепени суд усвојио гледиште свога разматрајућег судије и одбио противразлоге овога суда, налазећи да он може разматрати само одлуке, наслоњене на III част кривичног закона.

После овога моли се уредништво да одговори:

1. је ли законита одлука разматрајућег судије?;

2. је ли законита одлука првост. суда?;

3. које надлежан да разматра жалбе по зак. о чувању пољског имања?, и, на послетку.

4. је ли сада пресуда овог суда извршина, и може ли суд приступити њеном извршењу?«

— На ово питање одговарамо:

Пресуде по закону о чувању пољског имања у већини случајева такве су, да се кривци кажњавају и новчаном казном и осуђују на плаћање накнаде штете сопственицима имања.

За онај део ових пресуда, који говори о казни, нису надлежни првостепени судови за разматрање, према распису г. Министра Привреде од 19. марта 1886. год. З. Бр. 351 (Полицијски Зборник стр. 945), него више надзорне власти, као што је доцније утврђено и начелним одлукама Касационог Суда, а за онај део, који говори о накнади штете, надлежни су првостепени судови.

Према томе, ако су пресудом тога суда поменути сељани осуђени поред казне и на накнаду штете, или ако о казни у опште и није било речи, онда је разматрајући судија био дужан да уђе у оцену пресуде тога суда.

Ако је, међутим, у пресуди било само речи о казни, онда њу треба послати на оцену среској власти, као надлежној.

Дакле, ако је у опште пресудом било расправљено питање и о накнади штете, а суд није хтео да уђе у разматрање, онда преко надлежних власти изазвати сукоб, који ће се расправити од стране Касационог Суда.

Пресуда није извршна, пошто по жалби није донесена никаква законска одлука, и за то се не сме извршивати.

V.

Суд општине крњишке, актом својим од 29. октобра ове год. Бр. 1701, пита:

1. како ће се наплаћивати болнички трошак од земљоделца, и

2. како ће се наплаћивати такса за поравнења, која се врше код општинских судова?

На питање под 1. одговорено је у Бр. 40. „Полицијског Гласника“ од ове године под V. што треба прочитати, а за питање под 2. важи одговор дат у Бр. 42. под II.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Борку Јовановићеву, бившу служавку, тражи кварт палидулски Управе града Београда актом Бр. 14612. Борка је стара 15 година. Пронађену треба спровести Управи или поменутом кварту.

ПОТЕРЕ

Богосав Милојевић земљод. из Подгорца, стављен је у притвор решењем александарског првостепеног суда због опасне крађе, али је још 29. маја тек год. побегао испред спровођника, који га је суду спроводио. Богосав је стар 30 година, висок, сувољав, црних очију, плавих бркова, од одела има на себи: чакшире и гуњ од сукна, шајкачу и опанке. Нека све полицијске и општинске власти најживље потраже Богосава и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом суду с позивом на акт Бр. 17324.

Петар Дреновац, родом из Крушевца, стар 16 година, бив. трговачки помоћник, и **Добросав Стамболић**, из Алексинца, калфа обућареки, стар 16 година, стављени су у притвор решењем александарског првостепеног суда због прсте крађе. Како се обојици не зна место пребивања то нека их све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно упуте поменутом суду с позивом на акт Бр. 18278.

Раде Таковић, земљоделцац из Ојковце, среза златиборског, који одговара код начелника среза златиборског због крађе коња, пре извесног времена побегао је незнано куда. Раде је стар 50—60 година, просед, великих бркова, браду брије, средњег раста; од одела има чакшире и гуњ од црног сукна, на глави шубару, на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да га живо потраже и у случају проналаска упуте начелнику среза златиборског с позивом на Бр. 12560.

Непознати крадљивци ноћу између 11. и 12. овог м-ца обили су вајат Стави жени Јована П. Јанковића, земљод. из Горњана, и из истог украли ове ствари: две трубе белог сукна, једну трубу памучног платна, једну трубу полу-памучног платна и две женске кецеље. Нека све полицијске и општинске власти потраже крадљивце и покрађене ствари, и у случају проналаска о томе известе начелника среза пречког с позивом на депешу Бр. 8054.

Крађа стоке. Ноћу између 31. пр. м-ца и 1. ов. м-ца непознати донови украли су са паше једног коња Димитрију Кончатовићу, земљод. из Буковча. Коњ је матор 4 године, непочишћен, алатаст, по леђима рањав од седла, без жига и розаша. Акт начелника среза неготинског Бр. 12678.

Ноћу између 5. и 6. ов. м-ца непознати донови украли су са паше у месту званом «Бучје», у Златибору, једну кобилу Недељку Вигоровићу, земљод. из Беле Реке. Кобила је матора 8 година, доратаста, на челу цветаста, поткована турским ковом, са жигом «Т». Акт начелника среза златиборског Бр. 12610.

Ноћу између 8. и 9. ов. м-ца непознати донови украли су из затворене колибе једног коња Новаку Чуљиновићу, из Шарбановца. Коњ је матор 3 године, длаке затворено-беле, у предњу и стражњу десну ногу чарнаст, на челу цветаст. Депеша начелника среза бољевачког Бр. 15035.

Јанку П. А. Страхинићу, из Шарбановца, украдене су две краве. Обе су краве маторе по 8 година, једна је длаке плаве, а друга сиве са жигом на левим роговима «Б|2».

Илији Годубовићу, из Шарбановца, украдена су два добро урањена вола. Оба су вола матора по 6 година, један је длаке плаво-мургасте и ровашен у једно уво, а други длаке беле, оба са жигом «Б|2». Депеша начелника среза бољевачког Бр. 1482.

Ноћу између 27. и 28. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једну кобилу Илији С. Стојановићу, земљод. из Тополовника. Кобила је матора 7 година, зелена, са жигом «О».

Ноћу између 27. и 28. пр. м-ца непознати крадљивци украли су 22 брва оваца и једног овца Јовану Војимировићу, земљод. из Дољашнице. Од покрадених оваца 15 су беле а 7 црне. Акт начелника среза рамског Бр. 15171.

Ноћу између 8. и 9. ов. м-ца непознати крадљивци украли су из затворене кошаре једну краву Раденку Милосављевићу, из Трнаве. Крава је матора 3 године, бела, стеона. Акт начелника среза златиборског Бр. 12734.

Ноћу између 28. и 29. пр. м-ца непознати донови украли су са утрине општине праховске једног коња Марину Фурунетићу, зем. из Прахова, и једну кобилу Николи Јанковићу зем. из Прахова. Коњ је матор 6 година, длаке врпне, цветаст, у леву, задњу ногу путаст, са жигом «О». Кобила је длаке алатасте, матора 5 год., у десно уво ровашена такође са жигом «О». Акт начелника среза неготинског Бр. 12664.

Дану, 25. пр. м-ца непознати донов украо је једног коња Марину Одрикићу, теж. из Радујевца. Коњ је матор 10 година, алатаст, цветаст, на десној, задњој ноzi путаст, на грбуху има белегу од изгоретине, са жигом «Е 13». Акт начелника среза неготинског Бр. 12651.

Ноћу између 28. и 29. пр. м-ца непознати донови украли су једног коња Миливоју Анићу,

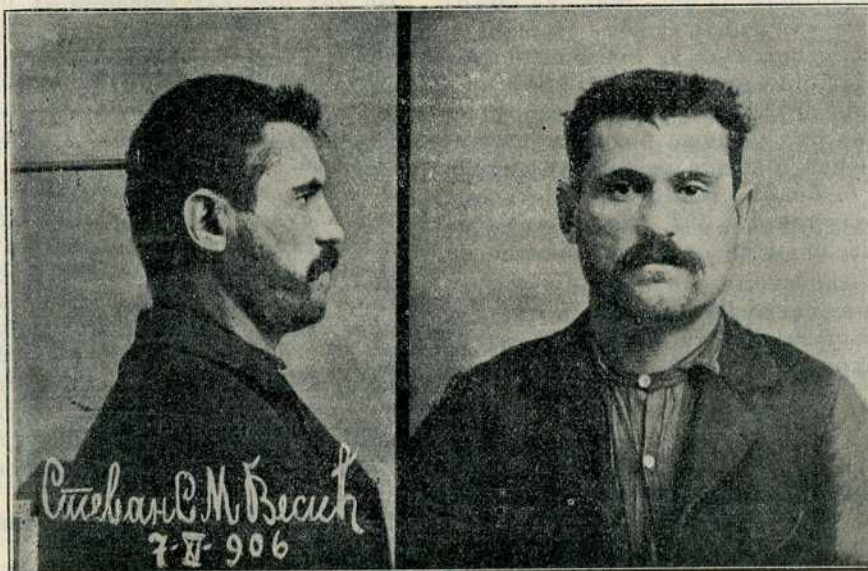
земљод. из Друговца. Коњ је длаке мрко-доратасте, матор 7 година, са жигом «А», висок 159 см. без роваша. Акт начелника среза подунавског Бр. 17555.

Ноћу између 21. и 22. пр. м-ца непознати донови украли су са ливаде једног коња Илији Стаменићу, из Вел. Поља. Коњ је длаке мрко-доратасте, матор 14 година, чуљав, са жигом «О». Акт начелника среза посавског окр. београдског Бр. 15000.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Начелник среза посавског у Обреновцу казнио је почетком текућег месеца са затвором и прогонством у Аустро-Угарску ово лице, које се од извесног времена по Обреновцу и околини бавило.

То се лице представљало као Стеван Митровић, ковач, али овај занат није радио, већ је надничило и беспослично. Због иступних крађа, пијанства и беспосличења Стеван је неколико пута био кажњен, док на посетку начелник није био принуђен да га протера у Аустро-Угарску, тим пре што се он по неким исправама звао Стеван, а по неким Станко и што се чуло да је он из Аустро-Угарске побегао због неке осуде.

Начелник среза посавског спровео га је Управи града Београда, те да га она преда аустро-угарским властима.

Када је од Управе спроведен и предат земунској полицији, он је тамо изјавио да је родом из Обреновца, да су му се родитељи звали Матија и Апа Митровић, који су померли 1897. године, да је служио две године у војсци; да сваке године иде редовно на вежбу и да се чуди што га српске власти протерују као српског поданика у туђу земљу.

На основу овакве његове изјаве земунска полиција вратила га је натраг Управи, где је после извесних покушаја, да омет нешто слаже, на посетку изјавио, да се зове **Матија Весић**, и да је родом из Суботишта у Славонији; да је прошле године осуђен од митровачког

судбеног стола због фалсификата, и да је са осуде побегао, на амо код нас у Обреновац прешао, због чега је био принуђен и име да промени.

И ова изјава неће бити у свему вероватна, јер не пре бити да је осуђен за крађе, а не фалсификат, јер је и код нас за ово кратко време дао доказа да је крађама склон. те је писато надлежним аустро-угарским властима за извештај о њему, за које ће време он бити код Управе града Београда.

Пошто је Стеван тумарао по Шанцу, Ваљеву и тим крајевима, то није искључена могућност да је он и тамо извршио какво кривично дело, вероватно под неким трећим именом, те са тога износимо његову слику, на ако га ко упозна као извршиоца неког дела, треба о том известити Управу града Београда с позивом на Бр. 41802.

Ж. Л.

УХВАЋЕНИ

Михаило Радовановић — Ускоковић, коцкар, који одговара за разбојништво код начелника среза грузанског, а чију смо фотографију и потерницу изнели у 42. броју «Полицијског Гласника», ухваћен је у Нишу 13. тек. месеца, те је према томе престала потреба за његовим тражењем.

Душан Пенић — Брзновић, коцкар, родом из Крушевца, чију смо фотографију и потерницу изнели у прошлом броју «Полицијског Гласника», ухваћен је такође у Нишу 13. тек. месеца, те је престала потреба и за његовим тражењем.

Светислав син Стевана Вожића, земљод. из Годечева, чију смо потерницу изнели у 45. броју «Полицијског Гласника» предао се сам српској власти у Косјерићу 13. тек. месеца, те га с тога више не треба тражити.